

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหาร
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความ และ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบข่ายเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 1.1 ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 1.3 เป้าหมายและองค์ประกอบของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 1.4 แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 1.5 หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 1.6 แนวการจัดกิจกรรมแนะแนว
  - 1.7 แนวการจัดกิจกรรมนักเรียน
  - 1.8 แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม (Focus group)
  - 2.1 ความหมายของการสนทนากลุ่ม
  - 2.2 องค์ประกอบของการสนทนากลุ่ม
  - 2.3 ขั้นตอนในการจัดสนทนากลุ่ม
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ
5. สรุปแนวคิด หลักการที่นำไปสู่การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.1 ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สุขพัชรา ชุ่มเจริญ (2545 : 3) ให้ความหมาย กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ มีรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย พัฒนาผู้เรียนด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ มุ่งส่งเสริมเจตคติคุณค่าชีวิต สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

อนุชิต เริงจำเนียร (2545 : 7) ให้ความหมาย กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมนอกห้องเรียน ที่นักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมกันจัดขึ้น โดยมีอาจารย์เป็นผู้ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวก และกำกับดูแลทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน

กรมวิชาการ (2546 : 2) ให้ความหมาย กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดอย่างมีระบบ ประกอบด้วยรูปแบบกระบวนการวิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัว และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ไมตรี รัตนา (2547 : 92) ให้ความหมาย กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดอย่างมีระบบ ประกอบด้วยรูปแบบกระบวนการ วิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงมีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จัก และเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัว และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2553 : 109-110) ให้ความหมาย กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วม และปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ตามความถนัดและสนใจ

สรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดอย่างมีระบบ ประกอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงมีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ปลูกฝังคุณธรรมและ

ค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จัก และเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปรับตัว และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีพื้นฐานทางจริยศาสตร์ ความเป็นคนดีทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้างองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนมีปัญญา ในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี และเป็นคนมีความสุข ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 2)

สรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความสำคัญและประโยชน์ คือ ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนมีปัญญา ในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี และเป็นคนมีความสุข ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์

1.3 เป้าหมายและองค์ประกอบของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 7)

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปพัฒนาตนเองให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อันจะนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 3 - 4)

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้ภัยสิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัว ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด

และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

1.4 แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีแนวการจัดกิจกรรม ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 7 - 8)

1. ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ

2. ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ฝึกการทำงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ตลอดจนสะท้อนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน

3. จัดกิจกรรมอย่างสมดุล ทั้ง 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยจัดกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมกลุ่ม ทั้งในและนอกสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยการศึกษาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนอย่างเป็นระบบ เน้นการคิดวิเคราะห์ และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินกิจกรรม

5. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แบบร่วมมือมากกว่าเน้นการแข่งขันบนพื้นฐานการปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตย

6. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่กิจกรรม

1.5 หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 7)

1. มีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และครอบคลุมผู้เรียนทุกคน

2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มตามศักยภาพตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ

3. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4. เป็นกิจกรรมที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน องค์กร และหน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

1.6 แนวการจัดกิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งในด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 21 - 23)

หลักการ

การจัดกิจกรรมแนะแนวต้องส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่สมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยนำไปบูรณาการในการจัดกิจกรรมตามลักษณะของกิจกรรมแนะแนวที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งยังต้องส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต โดยมุ่งจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ รวมทั้งด้านส่วนตัวและสังคม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการปฏิบัติจนกระทั่งเกิดทักษะชีวิต ตลอดจนครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยมีครูแนะแนวเป็นพี่เลี้ยงและประสานงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียน อาชีพ รวมทั้งการดำเนินชีวิตและสังคม
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ความสุข

ขอบข่าย

การจัดกิจกรรมแนะแนว มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการศึกษา ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวิธีการเรียนรู้ และสามารถวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อไปได้อย่างเหมาะสม
2. ด้านอาชีพ ให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้และเข้าใจโลกของงานอาชีพอย่างหลากหลายมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีการเตรียมตัวต่ออาชีพ สามารถวางแผนเพื่อประกอบอาชีพตามที่ตนเองมีความถนัดและสนใจ
3. ด้านส่วนตัวและสังคม ให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น รักสิ่งแวดล้อม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพ มีทักษะชีวิต และสามารถปรับตัว ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวการจัดกิจกรรม

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน
2. วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
3. กำหนดสัดส่วนของกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติของผู้เรียนและเป้าหมายของสถานศึกษา โดยครู ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีส่วนร่วม
4. กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม เวลาจัดกิจกรรม หลักฐานการจัดกิจกรรม และการประเมินผล
5. ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม เวลาจัดกิจกรรม หลักฐานการทำกิจกรรม และการประเมินผล
6. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวรายชั่วโมง ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม จุดประสงค์ เวลา เนื้อหา/สาระ วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล
7. จัดกิจกรรมแนะแนวตามแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวและประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว
8. ประเมินเพื่อตัดสินใจ และสรุปรายงาน

การประเมินกิจกรรมแนะแนว

การประเมินกิจกรรมแนะแนว ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียน และผู้ปกครอง มีภารกิจที่รับผิดชอบดังนี้

1. ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยครูผู้จัดกิจกรรมมีภารกิจในการวางแผนการประเมิน ดำเนินการประเมิน นำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2. ผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมิน ประเมินตนเองและเพื่อน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการประเมิน ประเมินผลการพัฒนาผู้เรียน โดยประสานร่วมมือกับครูผู้จัดกิจกรรม ประเมิน บันทึก สรุปผลการพัฒนาและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

3. การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ครูผู้จัดกิจกรรมตรวจสอบเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม และประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตัดสินผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” ดังนี้

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

1.7 แนวการจัดกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียนมีแนวการจัดกิจกรรมดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 25 - 54)

หลักการ

กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ โดยเน้นเรื่องคุณธรรม ความมีระเบียบวินัย การไม่เห็นแก่ตัว ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจ ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน และความเอื้ออาทรและสมานฉันท์

การจัดกิจกรรมนักเรียนควรดำเนินการ ดังนี้

1. จัดให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
2. เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน
3. เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ตลอดจนบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี และมีความรับผิดชอบ

2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการทำงานร่วมกัน รู้จักการแก้ปัญหา มีเหตุผล มีการตัดสินใจที่เหมาะสม ช่วยเหลือแบ่งปัน และเอื้ออาทรและสมานฉันท์

3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ

ขอบข่าย

กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

1. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

สถานศึกษาให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และครบตามหลักสูตรของแต่ละกิจกรรม

2. กิจกรรมชุมนุม ชมรม

สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย และเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ

ทั้งนี้นักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในข้อ 1 และข้อ 2 ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมในข้อ 1 หรือ 2 ใดกิจกรรมหนึ่ง

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

กระบวนการลูกเสือ คือ กระบวนการพัฒนาเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมให้การศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ทั้งนี้เป็นไปตามความมุ่งประสงค์ หลักการ และวิธีการ ซึ่งลูกเสือโลกได้กำหนดไว้

ปัจจุบันกระบวนการลูกเสือถือเป็นกระบวนการทางการศึกษาส่วนหนึ่ง ซึ่งมุ่งพัฒนาสมรรถภาพของบุคคลทั้งทางสมอง ร่างกาย จิตใจ และศีลธรรม เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีงาม ไม่กระทำความให้เป็นปัญหาของสังคม และดำรงชีวิตอย่างมีความหมายและสุขสบาย

หลักการ

กระบวนการลูกเสือนี้อาศัยหลักการสำคัญ ดังนี้

1. มีศาสนาเป็นหลักยึดทางจิตใจ จงรักภักดีต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ และพึงปฏิบัติศาสนกิจด้วยความจริงใจ

2. จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และประเทศชาติของตน พร้อมด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนสันติสุขและสันติภาพ ความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกัน และความร่วมมือซึ่งกันและกันตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

3. เข้าร่วมพัฒนาสังคม ยอมรับและให้ความเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่นและเพื่อนมนุษย์ทุกคน รวมทั้งธรรมชาติและสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก
4. มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
5. ลูกเสือทุกคนต้องยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

วัตถุประสงค์

พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมลูกเสือเพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดีมีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และฟังตนเอง
2. ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4. ให้รู้จักทำการฝีมือและฝึกฝนการทำกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม
5. ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ

ขอบข่าย

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกัน ให้รู้จักการเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ รวมทั้งให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดหลักสูตรเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ลูกเสือสำรอง	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
2. ลูกเสือสามัญ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
3. ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
4. ลูกเสือวิสามัญ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี มีแนวทางการจัดกิจกรรมตามวิธีการลูกเสือ (Scout method) ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ

1. คำปฏิญาณและกฎ ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่ลูกเสือทุกคนให้คำมั่นสัญญาว่าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ กฎของลูกเสือมิไว้ให้ลูกเสือเป็นหลักในการปฏิบัติ ไม่ได้ “ห้าม” ทำ หรือ

“บังคับ” ให้ทำ แต่ถ้า “ทำ” ก็จะทำให้เกิดผลดีแก่ตัวเอง เป็นคนดี ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีเกียรติ เชื่อถือได้ ฯลฯ

2. เรียนรู้จากการกระทำ เป็นการพัฒนาส่วนบุคคล ความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของผลงานอยู่ที่การกระทำของตนเอง ทำให้มีความรู้ที่ชัดเจน และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองได้ และท้าทายความสามารถของตนเอง

3. ระบบหมู่ เป็นรากฐานอันแท้จริงของการลูกเสือ เป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ การใช้ประชาธิปไตยเบื้องต้น

4. การใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ฝึกให้มีความเป็นหนึ่งเดียวในการเป็นสมาชิกลูกเสือ เนตรนารี ด้วยการใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ได้แก่ เครื่องแบบ เครื่องหมาย การทำความเคารพ รหัส คำปฏิญาณ กฎ คติพจน์ คำขวัญ ชง เป็นต้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักและภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์การลูกเสือโลก ซึ่งมีสมาชิกอยู่ทั่วโลกและเป็นองค์กรที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในโลก

5. การศึกษาธรรมชาติ คือ สิ่งสำคัญอันดับหนึ่งในกิจกรรมลูกเสือ ธรรมชาติอันโปร่งใสตามชนบท ป่าเขา ป่าละเมาะ และพุ่มไม้ เป็นที่ปรารถนาอย่างยิ่งในการไปทำกิจกรรมกับธรรมชาติ การปีนเขา ตั้งค่ายพักแรมในสุดสัปดาห์หรือตามวาระของการอยู่ค่ายพักแรมตามกฎระเบียบ เป็นที่เสนาหาแก่เด็กทุกคน ถ้าขาดสิ่งนี้แล้ว ก็ไม่เรียกว่าการใช้ชีวิตแบบลูกเสือ

6. ความก้าวหน้าในการเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้เด็กทำต้องให้มีความก้าวหน้าและดึงดูดใจ สร้างให้เกิดความกระตือรือร้นอยากที่จะทำ และวัตถุประสงค์ในการจัดแต่ละอย่างให้สัมพันธ์กับความหลากหลายในการพัฒนาตนเอง เกมการเล่นที่สนุกสนาน การแข่งขันกันเป็นสิ่งดึงดูดใจและเป็นการจูงใจที่ดี

7. การสนับสนุนโดยผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ชี้แนะหนทางที่ถูกต้องให้แก่เด็ก เพื่อให้เขาเกิดความมั่นใจในการที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งใดลงไป ทั้งคู่มีความต้องการซึ่งกันและกัน เด็กก็ต้องการให้ผู้ใหญ่ช่วยชี้แนะ ผู้ใหญ่เองก็ต้องการนำพาให้ไปสู่หนทางที่ดี ให้ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและดีที่สุด จึงเป็นการร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย

เงื่อนไข

1. เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม

การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีตามหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น สถานศึกษาอาจจัดเวลาได้ตามความเหมาะสม

ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษของลูกเสือ เนตรนารี แต่ละประเภท อาจใช้เวลาเรียนปกติหรือนอกเวลาเรียนก็ได้

2. การจัดกิจกรรม

2.1 การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีตามหลักสูตร ควรจัดให้มีการเปิดประชุมกอง ทุกครั้ง เพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 พิธีเปิด (ชักธงขึ้น สวดมนต์ สงบนิ่ง ตรวจ แยก)

2.1.2 เกมหรือเพลง

2.1.3 เรียนตามหลักสูตร

2.1.4 การเล่าเรื่องสั้นที่เป็นประโยชน์

2.1.5 พิธีปิด (นัดหมาย ตรวจ ชักธงลง เลิก)

2.2 กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม

การเดินทางไกลและการอยู่ค่ายพักแรม มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้ลูกเสือมีความอดทน อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักช่วยตนเอง รู้จักอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนวิชาลูกเสือเพิ่มเติม ผู้บังคับบัญชาลูกเสือจำเป็นต้องวางแผนนำลูกเสือไปเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรมไว้ให้พร้อม ก่อนและเนิ่นๆ ดังนั้นบทบาทผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อลูกเสือ ต่องานการอยู่ค่ายพักแรม และตามหน้าที่ของตนเองจึงจำเป็นต้องหาโอกาสให้ลูกเสือของตนได้มีโอกาสในการอยู่ค่ายพักแรมเสมอให้ผู้กำกับลูกเสือนำลูกเสือไปฝึกเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรมปีหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ครั้งหนึ่งให้อยู่ค่ายพักแรมอย่างน้อย 1 คืน

2.3 กิจกรรมพิธีการ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพิธีการลูกเสือ เช่น พิธีเข้าประจำกอง พิธีทบทวนคำปฏิญาณและสวนสนาม พิธีถวายราชสดุดี พิธีประดับเครื่องหมายต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ลูกเสือมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในการเป็นลูกเสือ

2.4 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ของลูกเสือ

3. ผู้บังคับบัญชาลูกเสือควรผ่านการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือขั้นความรู้เบื้องต้น ในแต่ละประเภท

4. สถานศึกษาควรให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกระบวนการทดสอบความสามารถและ พัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนลูกเสือ เนตรนารี ซึ่งนอกจากพิจารณาความรู้ตามทฤษฎีแล้ว ต้องพิจารณาด้านความประพฤติ พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นทักษะและการปฏิบัติต่างๆ

ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง ซึ่งแบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. กิจกรรมบังคับ เป็นการประเมินผลกิจกรรมตามหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การตัดสิน เลื่อนชั้นหรือจบหลักสูตร โดยการเข้าร่วมกิจกรรมและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด มีการประเมินผลตลอดภาคเรียน/ปี โดยวิธีการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม การซักถาม การทดสอบภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. วิชาพิเศษ การประเมินผลวิชาพิเศษในแต่ละวิชา ใช้วิธีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ในข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

กิจกรรมยูวกาชาด

กิจกรรมยูวกาชาดเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมไทย โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร เน้นทักษะ กระบวนการตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน ปรับปรุงการทำงาน และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

หลักการ

กิจกรรมยูวกาชาดมีหลักการของกิจกรรม ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่สร้างพื้นฐานในการคิดและปฏิบัติตามหลักการกาชาดและยูวกาชาด กฎหมายมนุษยชน และสิทธิมนุษยชน รวมทั้งทักษะในการจัดการ ทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้

2. มีความเป็นเอกภาพและมีความหลากหลายในกิจกรรม กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อความจำเป็นและสอดคล้องสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย และความเป็นพลเมืองดีของชาติ

3. สามารถสนองตอบต่อสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

กิจกรรมยูวกาชาด เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระบบ หน่วย กลุ่ม หมู่ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการกาชาดและยูวกาชาด การคุ้มครอง กฎหมายมนุษยธรรม สิทธิมนุษยธรรม การช่วยเหลือ การรักษาสุขภาพ

และสมรรถภาพที่ดี บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีจะนำไปสู่สันติภาพ ก่อให้เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกันทุกแห่งหน (ข้อบังคับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 60 พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 9 ว่าด้วยยุวกาชาด) จึงกำหนดจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. มีอุดมคติในศาสนาสืบ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องการรักษาอนามัยของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนพัฒนาตนเองทางร่างกาย จิตใจ คุณธรรม และสร้างไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ
3. มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและอุดมการณ์กาชาด มีคุณธรรมจริยธรรม และจิตใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์
4. บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. มีสัมพันธภาพและมิตรภาพที่ดีต่อบุคคลทั่วไป

ขอบข่าย

การจัดกิจกรรมยุวกาชาด กำหนดโครงสร้างหลักสูตรยุวกาชาดในสถานศึกษาเป็น 4 ระดับ ดังนี้

- ยุวกาชาดระดับ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
- ยุวกาชาดระดับ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
- ยุวกาชาดระดับ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- ยุวกาชาดระดับ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมยุวกาชาด ประกอบด้วยกิจกรรมหลักและกิจกรรมพิเศษ ดังนี้

1. กิจกรรมหลัก หมายถึง กิจกรรมซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สมาชิกยุวกาชาดทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมหลักประกอบด้วย 4 กลุ่มกิจกรรม คือ

1.1 กลุ่มกิจกรรมกาชาดและยุวกาชาด เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกยุวกาชาดมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและอุดมการณ์ของกาชาด มีศรัทธาในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเสียสละ เป็นคนดี มีคุณธรรม ช่วยสร้างสรรค์สังคม เป็นผู้นำในการเผยแพร่กิจกรรมกาชาดและยุวกาชาด กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ส่งเสริมศักยภาพ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ บทบาทชาย-หญิง เป็นผู้มีทักษะชีวิตในการจัดการกับปัญหารอบๆ ตัว มีความพร้อมเพื่อการปรับตัวเรื่องต่างๆ ในอนาคต ประกอบด้วยสาระที่เกี่ยวกับเรื่อง

1.1.1 กาชาดสากล

1.1.2 สภากาชาดไทย

1.1.3 ยูวกาชาด

1.2 กลุ่มกิจกรรมสุขภาพ เป็นการจัดกิจกรรมให้สมาชิกยูวกาชาดได้ศึกษาและฝึกฝนทักษะการป้องกันชีวิตและสุขภาพ การเสริมสร้างสมรรถภาพ มีความรู้และทักษะในการรักษาอนามัยของตนเอง และส่งเสริมอนามัยของผู้อื่น การปฐมพยาบาลและเคหะพยาบาล การเตรียมตัวป้องกันอุบัติเหตุและภัยอันตรายต่างๆ เช่น มีทักษะในการป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดชีวิตครอบครัว อิทธิพลจากสื่อและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย สาระเกี่ยวกับเรื่อง

1.2.1 สุขภาพ

1.2.2 การป้องกันชีวิตและสุขภาพ

1.3 กลุ่มกิจกรรมสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดี เป็นการจัดกิจกรรมให้สมาชิกยูวกาชาดได้รู้จักตนเอง มีระเบียบวินัย มีบุคลิกภาพที่ดี รู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสังคมได้ดี มีความสามัคคี มีสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีกับบุคคลทั่วไป ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีพื้นฐานการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีการพบปะและเปลี่ยนประสบการณ์ของยูวกาชาดที่ปฏิบัติงานสร้างเสริมสันติภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการทำงานในด้านอื่นๆ ต่อไป ประกอบด้วยสาระเกี่ยวกับเรื่อง

1.3.1 ความสามัคคีและความพร้อมเพรียง

1.3.2 ความมีระเบียบ

1.3.3 สัมพันธภาพและความเข้าใจอันดี

1.4 กลุ่มกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกยูวกาชาดปฏิบัติตนเพื่อสนองต่ออุดมการณ์และวัตถุประสงค์ของยูวกาชาด มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และมรดกของชาติ พร้อมทั้งจะอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและธรรมชาติ เป็นผู้ที่มีความเสียสละ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ประกอบด้วยสาระเกี่ยวกับเรื่อง

1.4.1 การบำเพ็ญประโยชน์

1.4.2 การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในแต่ละสาระของกิจกรรมหลักทั้ง 4 กลุ่มกิจกรรม สถานศึกษาสามารถปรับแต่ละสาระมากขึ้นแตกต่างกันได้ตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สภาพการณ์ปัจจุบันความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งความพร้อมของสถานศึกษา ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

2. กิจกรรมพิเศษ เป็นกิจกรรมที่จัดเสริมกิจกรรมหลักโดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมตามความเหมาะสมกับวัยและความต้องการของท้องถิ่น โดยผู้เรียน

สามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดหรือความสนใจ และมีเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด แต่ละกิจกรรม เมื่อผ่านเกณฑ์ผู้เรียนจึงจะมีสิทธิประดับเครื่องหมายกิจกรรมพิเศษนั้นๆ มีจำนวน 54 กิจกรรม

เงื่อนไข

1. เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมบูรณาการตามหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น สถานศึกษาอาจจัดเวลาได้ตามความเหมาะสม ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อรับเครื่องหมายกิจกรรมพิเศษของบูรณาการแต่ละประเภทอาจใช้เวลาเรียนปกติหรือนอกเวลาเรียนก็ได้

2. การจัดกิจกรรม ควรจัดให้มีพิธีเปิดและพิธีปิดกิจกรรมบูรณาการทุกครั้งก่อนที่จะมีการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

2.1 พิธีเปิดกิจกรรมบูรณาการ

2.1.1 เรียกสมาชิกเข้าแถวครึ่งวงกลมหน้าเสาธง

2.1.2 ชักธงบูรณาการขึ้นสู่ยอดเสา

2.1.3 สงบนิ่ง

2.1.4 กล่าวคำปฏิญาณตนบูรณาการ

2.1.5 ตรวจและรายงาน

2.1.6 นัดหมายและชี้แจง

2.2 พิธีปิดกิจกรรมบูรณาการ

2.2.1 เรียกสมาชิกเข้าแถวครึ่งวงกลมหน้าเสาธง

2.2.2 นัดหมายและชี้แจง

2.2.3 ชักธงบูรณาการลง

2.2.4 เลิกแถว

2.3 กิจกรรมพิธีการ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพิธีการบูรณาการ เช่น พิธีเข้าประจำหมู่ พิธีทบทวนคำปฏิญาณตนบูรณาการและสวนสนาม พิธีประดับเครื่องหมายต่างๆ เป็นต้น

2.4 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บูรณาการได้บำเพ็ญประโยชน์ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

3. ผู้นำบูรณาการควรผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่และผู้บังคับบัญชาบูรณาการ หลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง เช่น หลักสูตรครูผู้สอน หลักสูตรผู้นำบูรณาการ เป็นต้น

4. สถานศึกษาควรมีการจัดตั้งหมู่บูรณาการตามข้อบังคับ

การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมเยาวชนชาชาติ เป็นกระบวนการทดสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งนอกจากพิจารณาความรู้ตามทฤษฎีแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงความประพฤติ และพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นทักษะและการปฏิบัติต่างๆ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง ซึ่งแบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. กิจกรรมหลัก เป็นการประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การตัดสิน เลื่อนชั้นหรือจบหลักสูตร โดยการเข้าร่วมกิจกรรมและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด มีการประเมินผลตลอดภาคเรียน/ปี โดยวิธีการสังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม การซักถาม การทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. กิจกรรมพิเศษ เป็นการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนมีสิทธิ์ระดับเครื่องหมายกิจกรรมพิเศษได้ เมื่อผู้เรียนสามารถสอบผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

กิจกรรมผู้นำหญิงประโยชน์

กิจกรรมผู้นำหญิงประโยชน์เป็นกิจกรรมอาสาสมัครนานาชาติสำหรับเด็กผู้หญิงและสตรีที่สนใจ โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ วรรณะ และศาสนา มีเป้าหมายเพื่อฝึกเด็กผู้หญิงให้เป็นพลเมืองดี มีประโยชน์ต่อสังคม ตามหลักการที่ ลอร์ด เบเดน โพเอลล์ (Lord Baden Powell) ผู้ก่อตั้งกิจกรรมลูกเสือและผู้นำหญิงประโยชน์ได้กำหนดไว้ โดยการฝึกทักษะต่างๆ ให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรม มีคำปฏิญาณและกฎ 10 ข้อ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีโดยมีการจัดองค์กร การบริหารตามข้อบังคับ และนโยบายขององค์กรผู้นำหญิงประโยชน์แห่งโลก (The World Association of Guides and Girl Scouts)

หลักการ

กิจกรรมผู้นำหญิงประโยชน์ เป็นกระบวนการในการทำงานเพื่อให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีมีโอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ โดยในการฝึกจะต้องให้สมาชิกได้รับการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพและครบถ้วนทั้ง 6 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา จิตใจ และคุณธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีมีอุปนิสัยที่ดีตามแนวทางของคำปฏิญาณและกฎ

2. เพื่อเตรียมเด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีให้มีทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน
3. เพื่อสร้างโอกาสให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้ฝึกทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
4. เพื่อสร้างโอกาสให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและบำเพ็ญตน

ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์มีขอบข่ายที่ประกอบด้วย ข้อกำหนด จุดประสงค์ สาระกิจกรรม กระบวนการฝึก หลักสูตรพื้นฐาน พิธีการ และเครื่องแบบ โดยจำแนกตามประเภทของสมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ที่เรียกว่า เยาวสมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์มีทั้งหมด 4 รุ่น คือ

รุ่นที่ 1 นกน้อย ได้แก่ เด็กหญิงอายุประมาณ 4-6 ปี เรียนอยู่ชั้นอนุบาล 1-3

รุ่นที่ 2 นกสีฟ้า ได้แก่ เด็กหญิงอายุประมาณ 7-11 ปี เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6)

รุ่นที่ 3 ผู้บำเพ็ญประโยชน์รุ่นกลาง ได้แก่ เยาวสตรีอายุประมาณ 12-15 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)

รุ่นที่ 4 ผู้บำเพ็ญประโยชน์รุ่นใหญ่ ได้แก่ เยาวสตรีอายุประมาณ 16-20 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) หรือสูงกว่านั้น

กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีแนวการจัดกิจกรรมเฉพาะ 9 ข้อ ดังนี้

1. ให้ยึดมั่นและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ วิธีการนี้จะช่วยสร้างอุปนิสัยที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และตระหนักในหน้าที่ของตนที่มีต่อชุมชนและประเทศชาติ

2. ระบบหมู่ ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่เรียกว่า ระบบหมู่ โดยให้ทำงานร่วมกันเป็นหมู่เล็กๆ 6-8 คน ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามในการปกครองตนเอง วิธีการนี้ช่วยพัฒนาทักษะความเป็นประชาธิปไตย

3. เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียน ได้รู้ถึงความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของตน

4. ฝึกพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเอง รู้จักสร้างโอกาสในการทำสิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถด้วยตนเอง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาความสนใจและความสามารถของตนยิ่งขึ้น

5. ให้มีความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ เป็นการร่วมมือด้านความคิด การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผลร่วมกัน ความร่วมมือนี้ตั้งอยู่

บนพื้นฐานของการส่งเสริมให้คนรุ่นเยาว์ได้พัฒนาตนเองและมีความรับผิดชอบ วิธีการนี้จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและได้เห็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่ด้วย

6. การใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ฝึกให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกันในการเป็นสมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้วยการใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ได้แก่ เครื่องแบบ เครื่องหมาย การทำความเคารพ รหัสคำปฏิญาณ กฎ คติพจน์ คำขวัญ ธง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักและภาคภูมิใจในการที่เป็นสมาชิกขององค์การผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งโลก ซึ่งมีสมาชิกอยู่ทั่วโลก และเป็นองค์กรสตรีที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในโลก

7. กิจกรรมกลางแจ้ง ฝึกการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นและฝึกการเตรียมพร้อมเสมอ ด้วยการใช้อุปกรณ์กลางแจ้งและการอยู่ค่ายพักแรม วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการดำเนินชีวิต

8. ฝึกให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน วิธีการนี้จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกนิสัยการบำเพ็ญประโยชน์ และมีความรับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก

9. เรียนรู้เกี่ยวกับนานาชาติ ทั้งด้านวัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิต วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างของบุคคลในชาติและสังคมโลก เพื่อลดข้อขัดแย้งและรู้จักพึ่งพาอาศัยกันเป็นการสร้างสันติสุขในโลก

โปรแกรมการจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์

กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีสาระของกิจกรรม 10 โปรแกรม ดังนี้

1. การบำเพ็ญประโยชน์ โปรแกรมนี้จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้เรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ ได้ฝึกฝนทักษะต่างๆ ให้เป็นผู้ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ แสดงความเมตตากรุณา เพื่อให้ไปบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม

2. การเป็นพลเมืองดี โปรแกรมนี้จะช่วยให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้ฝึกฝนตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดีที่มีความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติหน้าที่ต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของผู้บำเพ็ญประโยชน์

3. วัฒนธรรมและมรดกของชาติ โปรแกรมนี้จะช่วยให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีมีความรู้ความเข้าใจ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และมรดกของชาติ พร้อมทั้งจะอนุรักษ์และช่วยเผยแพร่สิ่งที่ดีงามนี้แก่ผู้อื่น

4. สิ่งแวดล้อม โปรแกรมนี้จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้รู้ เข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม

5. การอยู่ร่วมกับผู้อื่น โปรแกรมนี้จะช่วยให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่น ด้วยการเป็นมิตร และเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยกระบวนการของระบบหมู่

6. สุขภาพ โปรแกรมนี้จะช่วยให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีมีสุขภาพดี มีสติปัญญา มีอารมณ์มั่นคง และรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสังคมได้เป็นอย่างดี

7. ประสบการณ์นานาชาติ โปรแกรมนี้จัดขึ้นเพื่อให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้มีความรู้ ความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งมีพื้นฐานวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันโดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำงานร่วมกันได้อย่างสันติ เด็กผู้หญิง และเยาวชนสตรีจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมนานาชาติ ภาษาต่างประเทศและกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ของประเทศต่างๆ เรื่องเกี่ยวกับองค์การผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งโลก ภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก และสายใยแห่งความสัมพันธ์ของสมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ทั่วโลก

8. เทคโนโลยี โปรแกรมนี้จะช่วยให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้เรียนรู้เกี่ยวกับ เทคโนโลยี มีทักษะและสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

9. ครอบครั้ว โปรแกรมนี้จะช่วยทำให้เด็กผู้หญิงและ เยาวสตรีรู้และเข้าใจบทบาท ความรับผิดชอบและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว เกิดความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่ง ของครอบครัวและมีพื้นฐานในการสร้างครอบครัวในอนาคต

10. วิสัยทัศน์ โปรแกรมนี้จัดขึ้นเพื่อให้เด็กผู้หญิงและเยาวชนสตรีได้มีโอกาสค้นหาความ ต้องการ ความสามารถความสนใจ และวิสัยทัศน์ของตนเอง ได้เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เพื่อเตรียมตัวเอง ให้สามารถตัดสินใจที่จะเลือกอาชีพที่ถนัดและสนใจในอนาคตได้

เมื่อผู้เรียนรวมกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ตามโปรแกรม 10 โปรแกรมแล้ว ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเลือกทำเครื่องหมายแสดงความสามารถ ที่ตนสนใจและถนัดได้ เป็นการ ประเมินผลขั้นสุดท้ายของสมาชิกแต่ละระดับ

เงื่อนไข

1. เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม

การจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ตามหลักสูตรในแต่ละรุ่น สถานศึกษาอาจจัดเวลาได้ ตามความเหมาะสม

2. การจัดกิจกรรม

2.1 การจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ตามหลักสูตร ควรจัดให้มีการเปิดชุมนุมทุก ครั้งก่อนที่จะมีการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติ ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 เปิดชุมนุม การเปิดชุมนุมของสมาชิกรุ่นน้อยและนักศึกษา ต้องทำทุก ครั้งที่มีการจัดกิจกรรม สำหรับสมาชิกรุ่นกลางและรุ่นใหญ่ไม่จำเป็นต้องทำทุกครั้ง แต่อย่างน้อย ควรทำเดือนละ 1 ครั้ง)

2.1.2 การจัดกิจกรรมตามโปรแกรมหรือตามเครื่องหมายแสดงความสามารถ

2.1.3 ใช้วิธีการ 9 ข้อ

2.1.4 ใช้เพลงหรือเกมที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่จัดกิจกรรม

2.1.5 ปิดชุมนุม (การปิดชุมนุมของสมาชิกรุ่นนกน้อยและนกสีฟ้า ต้องทำทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม สำหรับรุ่นกลางและรุ่นใหญ่ใช้การปิดชุมนุมทุกครั้งด้วยการร้องเพลงเสร็จหนึ่งวัน)

2.2 กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม

การเดินทางไกลและการเข้าค่ายพักแรม มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้สมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีความอดทน อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักช่วยเหลือตนเอง รู้จักอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้และฝึกทักษะตามหัวข้อ ของการเข้าค่ายพักแรม ซึ่งหัวหน้าหมวด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และเยาวชนสมาชิกได้วางแผนไว้ล่วงหน้าแล้ว การอยู่ค่ายพักแรมสามารถทำได้ตามความเหมาะสมหรืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2.3 กิจกรรมพิธีการ สถานศึกษาควรจัดพิธีการของผู้บำเพ็ญประโยชน์ เช่น การเปิดชุมนุม พิธีปฏิญาณตน พิธีมอบเครื่องหมายแสดงความสามารถพิเศษ พิธีวันรำลึก เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของการเป็นสมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์

2.4 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้สมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์มีกิจกรรมเพื่อการบำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ของผู้บำเพ็ญประโยชน์

3. หัวหน้าหมวดผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรม ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรหัวหน้าหมวดผู้บำเพ็ญประโยชน์ขั้นพื้นฐาน

4. สถานศึกษาที่ประสงค์จะจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ให้ขออนุญาตเปิดหมวดผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์

การประเมินกิจกรรม

1. ประเมินจากพฤติกรรมความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยประเมินจากจำนวนครั้งและเวลาในการจัดกิจกรรม

2. ประเมินจากการปฏิบัติกิจกรรมได้ตรงตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม โดยประเมินจากผลงานและการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น

3. ประเมินพัฒนาการของเยาวชนสมาชิกด้านต่างๆ ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม โดยประเมินจากผลการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อได้รับเครื่องหมายแสดงความสามารถ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

กิจกรรมชุมนุม ชมรม

กิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นกิจกรรมนักเรียนที่สถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันจัดขึ้นตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน เพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ชุมนุม หมายถึง การรวมกลุ่มของผู้เรียนที่มีความสนใจ ความถนัดในเรื่องเดียวกันและร่วมปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของตนเองให้เต็มตามศักยภาพ ตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ชมรม หมายถึง การรวมกันของกลุ่มผู้เรียนที่มีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันการจัดตั้งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ สมาชิก โครงสร้างของชมรม และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสถานศึกษา

หลักการ

กิจกรรมชุมนุม ชมรม มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการสร้างสรรค์และออกแบบกิจกรรมตามความสมัครใจ
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นทีม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกัน

แก้ปัญหา

3. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
4. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน รวมทั้งบริบทของสถานศึกษา

และท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตน
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้เกิดประสบการณ์ ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพตามศักยภาพ
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
4. เพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย

ขอบข่าย

กิจกรรมชุมนุม ชมรม มีขอบข่ายดังนี้

- ยังขึ้น
1. เป็นกิจกรรมที่เกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กว้างขวางลึกซึ้ง
  2. เป็นกิจกรรมจัดตามความสนใจของผู้เรียน
  3. เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และทั้งในและนอกเวลาเรียน

แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรมของสถานศึกษา สามารถปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทและสภาพของสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานศึกษาดำเนินการจัดการให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมได้หลากหลาย ทั้งรูปแบบภายในหรือภายนอกห้องเรียน และระยะเวลาการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมระยะเวลา 1 ภาคเรียน กิจกรรมระยะเวลา 1 ปีการศึกษา และกิจกรรมระยะเวลามากกว่า 1 ปีการศึกษา
2. กรณีสถานศึกษามีการจัดตั้งชุมนุม ชมรม อยู่แล้ว สถานศึกษาควรสำรวจความสนใจของผู้เรียนในการเลือกเข้าร่วมชุมนุม ชมรม
3. กรณีที่สถานศึกษายังไม่มีการจัดตั้งชุมนุม ชมรม ควรให้ผู้เรียนร่วมกันจัดตั้งชุมนุม ชมรม และเชิญครูเป็นที่ปรึกษา โดยร่วมกันดำเนินกิจกรรมชุมนุม ชมรม ตามระเบียบปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนด
4. ครูที่ปรึกษากระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการถอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่กิจกรรม

เงื่อนไข

1. การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรมในแต่ละระดับชั้น สถานศึกษาจะให้เป็นไปตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
2. สมาชิกของชุมนุม ชมรม ต้องเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตามระเบียบของชุมนุม ชมรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ของแต่ละกิจกรรม
3. สถานศึกษามีระบบการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของชุมนุม ชมรมอย่างต่อเนื่อง

การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นการตรวจสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยวิธีการที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริงโดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

1.8 แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจของผู้เรียนให้มีความเมตตา กรุณา มีความเสียสละ และมีจิตสาธารณะ เพื่อช่วยสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 56 - 58)

หลักการ

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญ ทั้งความรู้และคุณธรรมจริยธรรม จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ออกแบบกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหลากหลายรูปแบบเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในลักษณะจิตอาสา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้เรียนในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามความถนัดและความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ขอบข่าย

เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมในลักษณะกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมอาสาพัฒนา หรือกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม โดยผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเองในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และมีจิตสาธารณะ

แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมกันออกแบบการจัดการจัดกิจกรรม วางแผนการจัดกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม

ตามแผน ร่วมสรุปและประเมินผลการจัดกิจกรรม ร่วมรายงานผล พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนสามารถเลือกจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมภายในโรงเรียน (กิจกรรมในวิถีชีวิตโรงเรียนเพื่อปลูกฝังจิตอาสา) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมร่วมกันวางแผนปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาในวิถีชีวิตของชั้นเรียนและโรงเรียนจนเกิดเป็นนิสัยในการสมัครใจทำงานต่างๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม ซึ่งงานเหล่านี้จะขยายขอบเขตจากใกล้ตัวไปสู่สังคมที่อยู่ภายนอกได้

2. จัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน (กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคม) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนตามแผนการจัดกิจกรรม โดยให้ทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม

แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีแนวการจัดดังนี้

1. จัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถจัดกิจกรรมตาม องค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

2. จัดกิจกรรมลักษณะ โครงการ/โครงการ/กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนนำเสนอการจัดกิจกรรมต่อโรงเรียนเพื่อขอความเห็นชอบในการจัดทำโครงการหรือโครงการ หรือกิจกรรม ซึ่งมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ชัดเจน

3. จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่น หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่จัดกิจกรรมในลักษณะเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนี้

3.1 ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดกิจกรรมในโรงเรียน

3.2 ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่จัดกิจกรรมนอกโรงเรียน

เงื่อนไข

1. เวลาเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน/ปี หรือขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษา

2. เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้จัดกิจกรรมด้วยตนเองทุกขั้นตอนและต่อเนื่อง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

3. ผู้เรียนจะจัดกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ในเวลาสถานที่ หรือรูปแบบของกิจกรรมใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา และขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษา

การประเมินกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบตามกรอบเวลาในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม 60 ชั่วโมง
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม 45 ชั่วโมง
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม 60 ชั่วโมง

การประเมินในแต่ละกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” ดังนี้

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเวลา ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเวลา ปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ในกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่าน ครูที่ปรึกษาต้องให้ผู้เรียนซ่อมเสริมการทำกิจกรรมให้ครบตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม

2.1 ความหมายของการสนทนากลุ่ม

จากการศึกษาเกี่ยวกับชื่อที่ใช้ในการเรียกการสนทนากลุ่ม พบว่ามีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันทั้งชื่อเรียกภาษาอังกฤษ และภาษาไทย โดยชื่อเรียกภาษาอังกฤษพบว่ามี 3 ชื่อ ได้แก่ Focus group, Focus group interview และ Focus group discussion ส่วนชื่อเรียกภาษาไทยมีอยู่หลายคำ เช่น การจัดกลุ่มสนทนา (นภภรณ์ หะวานนท์. 2548 : 38) การจัดสนทนากลุ่ม (วิรสิทธิ์ สิทธิ ไตรย์ และ โยธิน แสงวงศ์. 2536 : 2) การสนทนากลุ่ม (สุภางค์ จันทวานิช. 2540 : 52) การสัมภาษณ์กลุ่ม (นิตา ชูโต. 2540 : 19) ส่วนการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า การสนทนากลุ่ม

ในการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสนทนากลุ่ม พบว่า มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสนทนากลุ่มไว้หลากหลาย ดังนี้

ชาย โพธิ์สิตา (2547 : 208 – 209) ให้นิยามการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยเน้นความสำคัญของพลวัตกลุ่มในฐานะเป็นหัวใจสำคัญของการสนทนา ในความหมายนี้คุณแจสำคัญสู่ความสำเร็จของการสนทนาอยู่ที่การจัดการให้มีพลวัตกลุ่มที่เหมาะสม เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีปฏิริยาโต้ตอบต่อกันในเรื่องที่ยกมาเป็นประเด็นสนทนา ไม่ใช่การให้สมาชิกกลุ่มตอบคำถาม

ของนักวิจัยเป็นรายคน ดังเช่น ในการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว โดยนัยนี้ ข้อมูลที่ดีจากการสนทนากลุ่ม ควรจะมาจากการอภิปรายที่สมาชิกกลุ่มมีการโต้ตอบต่อกันในหัวข้อที่ผู้ดำเนินการยกมาเป็นประเด็นในการสนทนา เพราะคุณสมบัติข้อนี้เอง วิธีการนี้จึงถูกเรียกกันโดยทั่วไปว่า การอภิปรายกลุ่มแบบเจาะจง หรือ Focus group discussion เพราะการดำเนินไปของการสนทนากลุ่มไม่ใช่เป็นแบบเดียวกับการดำเนินไปของการสัมภาษณ์ และเมื่อต้องการกล่าวถึงวิธีนี้อย่างย่อมักใช้คำว่า FGD

นภภรณ์ หะวานนท์ (2548 : 38) กล่าวว่าไว้ว่าการจัดสัมภาษณ์กลุ่มเป็นวิธีการศึกษาที่เชิญผู้ร่วมสนทนาจำนวนไม่มากนัก ประมาณ 6 – 12 คน มาสนทนาในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยสนใจ จะศึกษา ในกลุ่มสนทนาจะมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้จุดประเด็นคำถามอย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

วิรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ และ โยธิน แสงวดี. (2536 : 2) ให้ความหมายคำว่า การจัดสัมภาษณ์กลุ่ม คือ การรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนากับผู้ให้ข้อมูล (Key informants) เป็นกลุ่ม ซึ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่มนี้จะได้มาจากการเลือกสรรตามหลักเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนดไว้ว่าจะเป็นผู้ที่สามารถให้คำตอบตรงประเด็นและสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่สนใจศึกษามากที่สุด

พงษ์เดช สารการ (2545 : 17) การสัมภาษณ์กลุ่มเป็นเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความนึกคิด จิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์ รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น ๆ และยังทำให้ทราบถึงปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า ซึ่งคำถามในวงสนทนากลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึก การตัดสินใจ การให้เหตุผล แรงจูงใจหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความประทับใจ เป็นต้น การสนทนากลุ่มจะมีลักษณะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวางระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนาด้วยกันเองกับนักวิจัย ซึ่งในการแลกเปลี่ยนพูดคุยประเด็นต่าง ๆ ในวงสนทนา ผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์กลุ่มจะมีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นหรือการโต้แย้งและหัวข้อของการสนทนาจะถูกกำหนดโดยนักวิจัย หรือผู้สนใจทางการศึกษาในเรื่องนั้นแล้วเลือกสรรบุคคลที่คาดว่าจะสามารถให้คำตอบในเรื่องหรือประเด็นที่สนใจได้ตรงประเด็นที่สุดเข้าร่วมสนทนาใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง

จากการให้ความหมายของนักวิชาการเรื่องการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การสนทนากลุ่มเป็นเทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่นำบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา ซึ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่มนี้จะได้มาจากการเลือกสรรตามหลักเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนดไว้ว่าจะเป็นผู้ที่สามารถให้คำตอบตรงประเด็น และสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่สนใจศึกษามากที่สุด นำมาจัดกลุ่มสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนพูดคุย แสดงความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม โดยมีผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มเป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อ

ประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวาง ละเอียดลึกซึ่งอยู่ในกรอบที่ศึกษา โดยผู้ดำเนินการกลุ่มจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ให้สมาชิกสนทนาประเด็นที่นักวิจัยสนใจ การสนทนาดังกล่าวส่วนมากจะใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง

2.2 องค์ประกอบของการสนทนาดังกล่าว

วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ และ โยธิน แสงศิริ. (2536 : 76) อธิบายว่านักสังคมศาสตร์นิยมเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยที่จะใช้วิธีเชิงปริมาณและตามด้วยวิธีเชิงคุณภาพเป็นการเสริมข้อมูล วิธีการเชิงคุณภาพที่สำคัญ คือ การสนทนาดังกล่าวให้ข้อมูลที่หลากหลายและเจาะลึก ส่วนวิธีเชิงปริมาณจะได้ข้อมูลกว้าง ๆ ในเรื่องนั้น และเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมดังกล่าว การสนทนาดังกล่าวควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. สิ่งแรกที่จะต้องทำในเรื่องของการสนทนาดังกล่าว คือ การกำหนดเรื่องที่จะต้องทำการศึกษา การกำหนดหัวข้อเรื่องนี้ควรเป็นเรื่องที่ต้องการข้อมูลประเภทความรู้สึก ความคิดเห็น หรือวิสัยทัศน์ของบุคคลนั้น ๆ จะต้องเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และเต็มใจที่จะเปิดเผย จุดประสงค์ และคำถามของการวิจัยต้องชัดเจน และมีลักษณะเฉพาะเจาะจง

2. การกำหนดประเด็น หรือตัวแปร หรือตัวบ่งชี้ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อมาสร้างเป็นแนวทางในการสนทนาดังกล่าวซึ่งการกำหนดประเด็นหรือตัวแปรนั้นก็ทำได้ โดยจำแนกแยกแยะมาจากวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นเอง วัตถุประสงค์ต้องการทราบอะไร ก็กำหนดประเด็นหรือสมมติฐานและตัวแปรออกมา แล้วนำมาสร้างเป็นแนวคำถามย่อย

3. แนวคำถามหรือกรอบคำถามคือ แนวทางในการสนทนาดังกล่าว ได้จากการนำคำถามที่ร่างไว้มาเรียบเรียงเป็นข้อย่อย จัดลำดับหรือผูกเป็นเรื่องราวเพื่อนำการสนทนาให้เป็นขั้นตอนและจัดลำดับความคิดเป็นหมวดหรือหัวข้อใหญ่ เช่น หมวดคำถามเกี่ยวกับเรื่องอดีต และหมวดคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

4. การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาดังกล่าว (Focus group) ผู้เข้าร่วมสนทนาดังกล่าวจะต้องมีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ในเรื่องที่ศึกษา และผู้ร่วมสนทนาดังกล่าวจะต้องให้ข้อมูลที่ประโชยน์ต่อเรื่องที่ต้องการศึกษา จำนวนผู้ร่วมสนทนาดังกล่าวแต่ละกลุ่มควรอยู่ระหว่าง 6 – 12 คน และเป็นกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกันด้วย เพราะผู้ดำเนินการสามารถที่จะควบคุมให้การสนทนาดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ลักษณะของสมาชิกกลุ่มในการเลือกคนเข้าร่วมสนทนาดังกล่าว จะมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกโดยถือหลักว่า ผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ และเกี่ยวข้องกับประเด็นที่นักวิจัยสนใจศึกษาโดยตรง ดังนั้นการสนทนาดังกล่าวจึงเกิดขึ้นจากการจัดให้มีการนั่งสนทนากันระหว่างนักวิจัยกับบุคคลที่ผ่านการคัดเลือกตาม

คุณสมบัติที่ต้องการ เนื่องจากต้องการข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการสนทนากลุ่มเป็นหลัก ดังนั้นการได้มาของข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus group) เน้นในเรื่องที่สนใจศึกษาและอยู่ในกรอบเรื่องการศึกษา ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงลึก

5. บุคลากรในการสนทนากลุ่มประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้

5.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้ถามคำถามและเป็นผู้นำตลอดการสนทนากลุ่ม ให้เป็นไปตามแนวทางของหัวข้อการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ละเอียดยิ่งที่สุดในเวลาที่กำหนด ผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องเป็นผู้รู้จักปัญหา รู้จักทฤษฎี และรู้จักวิธีการควบคุมประเด็น ควบคุมการสนทนากลุ่มเป็นอย่างดี ตลอดจนประเด็นหรือสมมติฐานของงานที่ศึกษา ในช่วงการสนทนากลุ่มผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องคิด วิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้รับไปด้วยตลอดเวลา โดยพยายามหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลนั้นกับข้อมูลอื่นที่ได้รับในการตอบมาก่อน เพราะคำถามที่ตั้งไว้นั้นเป็นเพียงแนวคำถาม เมื่อถามคำถามจริง ๆ จะมีวิธีการและการใช้คำพูดตลอดจนการแตกคำถามออกไปอีก เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเข้าใจและตอบได้ตรงประเด็นนั้น เป็นบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของผู้ดำเนินการกลุ่ม

5.2 ผู้จัดบันทึก เป็นผู้ที่คอยจดบันทึกคำสัมภาษณ์ ผู้จัดบันทึกจะทำหน้าที่จดทุกคำพูดที่จดทันตลอดจนการจดอากัปกิริยาท่าทางของสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วย เพราะการไม่พูดและการนั่งเฉย ๆ อาจไม่ใช่การไม่มีความเห็นเพราะแววตา ท่าทาง ก็อาจจะแสดงถึงความเห็นหรือคำตอบได้ การพยักหน้า การส่ายหน้า และสีหน้าก็เป็นการแสดงออกถึงคำตอบได้ ผู้จัดบันทึกจะต้องจดบันทึกสิ่งเหล่านี้ด้วย ข้อบันทึกของผู้จัดบันทึกนี้จะสามารถใช้อ่านเป็นข้อสรุปของการสนทนากลุ่มในแต่ละครั้งได้ แล้วก็สามารถนำไปประกอบการถอดเทปข้อมูลด้วย เพื่อที่จะให้ทราบว่าเสียงที่ตอบคำถามนั้นเป็นเสียงตอบของใครบ้าง หรือโต้แย้งกันว่าอย่างไร นอกจากนี้ผู้จัดบันทึกยังมีหน้าที่คอยสะกิดเตือนหรือบอกผู้ดำเนินการสนทนาในกรณีที่ผู้ดำเนินการลืมถามหรือข้ามคำถาม และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้จัดบันทึกจะต้องเขียนผังการนั่งสนทนากลุ่มไว้ให้ผู้ดำเนินการด้วย เพราะจะช่วยให้ผู้ดำเนินการสนทนาทราบว่าในผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีใครบ้าง ชื่ออะไร นั่งอยู่ตรงไหน ผู้ดำเนินการสนทนาจะได้เรียกชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจงได้ถูก และอีกแผ่นหนึ่งก็เขียนไว้ที่ตนเองจะได้ทราบว่าใครนั่งตรงไหน จะช่วยให้จัดบันทึกได้ง่ายขึ้น

6. อุปกรณ์ ในการรวบรวมข้อมูลในการสนทนา กลุ่มอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูล คือ เทปบันทึกเสียง เพราะในการสนทนากลุ่มนั้นจะมีการถกประเด็นปัญหาการขัดแย้งเป็นการแสดงความคิดเห็นสวนกัน ไปสวนกันมา หลายเสียงหลายความเห็น ดังนั้นจึงต้องมีการบันทึกเสียงเอาไว้ เพราะคำถามตอนที่เป็นกระแสโต้แย้งหรือการประเด็นกันด้วยเหตุผล และการแสดงความคิดเห็นคล้อยเห็นด้วย สิ่งนี้แหละเป็นหัวใจของการสนทนากลุ่ม เทปบันทึกเสียงจะเป็นอุปกรณ์บันทึก

ข้อมูล ที่ดีที่สุดที่สามารถเก็บเหตุผล รายละเอียดและข้อคำตอบได้ละเอียดที่สุดคำตอบที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนประเด็นกัน มีการแสดงความคิดและแลกเปลี่ยนความเห็นกันมาก ๆ เหล่านี้จะเป็นรายละเอียดที่จำเป็นที่สุดในการวิเคราะห์ข้อมูลนั่นเองและการตีความ ต้องพิจารณาละเอียดลงไปถึงเหตุผลที่ถูกโต้แย้งหรือเสนอความเห็นที่สอดคล้องเหล่านี้ จะช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดีที่สุดละเอียดที่สุดในการจัดการสนทนากลุ่มควรใช้เทปบันทึกเสียง 2 เครื่อง บันทึกข้อมูลเหลื่อมล้ำกันประมาณ 5 นาที เพื่อที่จะได้บันทึกข้อมูลส่วนที่เสียไปในระหว่างการเปลี่ยนเทปและเป็นประโยชน์ในการป้องกันการที่ข้อมูลบันทึกไม่ติดในเทปเครื่องใดเครื่องหนึ่ง นอกจากนี้การมีตลับเทปบันทึกข้อมูล 2 ชุดนี้ ก็เพื่อกันหายและใช้แบ่งกันฟังได้ในกรณีมีผู้ร่วมวิจัยหลายคน

7. สถานที่ที่จะจัดการสนทนากลุ่ม ควรมีการกำหนดให้แน่นอนเป็นสถานที่ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี บรรยากาศเงียบสงบ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงรบกวน ไม่เป็นสถานที่ที่ครอบงำความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น สถานที่ควรทำให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มทุกคนสบายใจที่จะพูดและแสดงความคิดเห็นหรือทัศนวิสัยของตนเองออกมาได้อย่างปลอดภัย

จากความหมายและองค์ประกอบของการสนทนากลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่าการสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นเทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนากับผู้ให้ข้อมูล (Key informants) เป็นกลุ่มสมาชิกกลุ่มที่นำมาจัดการสนทนากลุ่มควรมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (Homogenous) ประมาณ 7-8 คน ผู้ดำเนินการ (Moderator) จะต้องมีความเข้าใจในภาษาดั้ง และควบคุมการสนทนาได้ดี

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการดูความแตกต่างของขนาดกลุ่ม จึงได้จัดแบ่งขนาดกลุ่มตามทฤษฎีเพื่อผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นใหม่ ๆ ในการสนทนากลุ่มได้เป็นการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ โดยแบ่งขนาดของกลุ่มใหญ่มีประมาณ 12-15 คน หรือกลุ่มขนาดเล็กมี 5-8 คน ขนาดของกลุ่มขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาของผู้ศึกษาเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และอภิปรายผล

การสนทนากลุ่ม โดยทั่วไปใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 1-2 ชั่วโมง มาสนทนาในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาสนใจจะศึกษา โดยความสำคัญอยู่ที่พลวัตกลุ่ม (Group Dynamics) ในฐานะเป็นหัวใจที่สำคัญของการสนทนากลุ่ม ความสำคัญอยู่ที่พลวัตกลุ่มนั้นมีความละเอียดอ่อนต่อการสนทนากลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่มีสมาชิกมีลักษณะสำคัญคล้ายคลึงกัน (Homogenous) เช่น อายุและเพศ คือหลักสำคัญที่เป็นเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มสนทนาไม่ควรจะจัดผู้ร่วมสนทนาเพศชายและเพศหญิงรวมกันอยู่ในกลุ่มและไม่ควรจัดผู้ที่มีอายุน้อยกับอายุมากไว้ในกลุ่มเดียวกัน เนื่องจากองค์ประกอบภายในของกลุ่มมีผลโดยตรงต่อพลวัตกลุ่ม กลุ่มที่มีสมาชิกมีลักษณะสำคัญคล้ายคลึง จะเอื้ออำนวย

ต่อพลวัตกลุ่มมากกว่ากัน แต่ข้อเสียข้อมูลที่ได้ไม่หลากหลายเท่าที่ควรเนื่องจากสมาชิกกลุ่มเหมือนกันอาจจะมีความคิดเห็นและประสบการณ์คล้ายกัน

การสร้างบรรยากาศของกลุ่มก็เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) จะต้องให้ความสำคัญและมีการเตรียมการในการวางแผนเป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องของการคัดเลือกสมาชิกกลุ่มให้มีความเหมาะสม การทำแบบสนทนาที่มีความชัดเจน สามารถใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่มได้และเป็นแนวสนทนาที่ผ่านการพัฒนา ปรับปรุงมาเป็นอย่างดีก่อนนำมาใช้ ยังต้องเตรียมอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลให้พร้อม ก่อนการสนทนากลุ่ม และสถานที่ที่จะจัดสนทนากลุ่ม ควรมีการกำหนดให้แน่นอนเป็นสถานที่ที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี บรรยากาศเงียบสงบ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงรบกวน การสนทนากลุ่มจะจัดนั่งสนทนากลุ่มเป็นรูปวงกลม อาจนั่งกับพื้นหรือนั่งเก้าอี้ ซึ่งอยู่ที่ความเหมาะสมของสมาชิกกลุ่ม ในประเด็นการสนทนา ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ภายในกลุ่ม จะเป็นผู้จุดประเด็นคำถาม ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง และให้การสนทนาอยู่ในกรอบของการศึกษาโดยใช้เทคนิค “การสะท้อนตนเอง” มาช่วยในการสนทนากลุ่ม ในช่วงการสนทนากลุ่ม ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) จะต้องคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับไปด้วยตลอดเวลาและต้องมี “ความไวต่อความรู้สึก” ของอารมณ์ นักวิจัยและอารมณ์ของสมาชิกของกลุ่มสนทนา เช่น สมาชิกกลุ่มบางคนแสดงออกทางความคิดน้อย แต่จะแสดงออกในลักษณะเชิงสัญลักษณ์ คือ ยิ้ม ตอนพูดไม่กล้าสบตากับนักวิจัย พูดแล้วแสดงท่าทางออกมา หรือในการสนทนากลุ่มสมาชิกบางคนไม่สนใจหันกลับไปสนทนากับคนข้าง ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ ผู้อำนวยความสะดวกภายในกลุ่มจะต้องไวต่อความรู้สึก และยังเข้าใจลักษณะปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่สมาชิกกลุ่มที่มีความแตกต่างกันแต่ละคนแสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเข้าใจและตอบได้ตรงประเด็น ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่สำคัญของผู้อำนวยความสะดวก ในการสนทนากลุ่ม

2.3 ขั้นตอนในการจัดสนทนากลุ่ม

สรุปความที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ได้ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบและคู่มือการจัดการความรู้สำหรับการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก
2. กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 1 กลุ่ม จำนวน 11 ท่าน คัดเลือกและทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมกลุ่มสนทนา
3. วางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา ซึ่งระยะเวลาการสนทนาใช้ประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที จัดเตรียมสถานที่
4. ออกแบบแนวคำถามเป็นคำถามปลายเปิด

4.1 คำถามที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป และสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนา

4.2 คำถามหลักของประเด็นที่ทำการศึกษา

5. ตรวจสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

6. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมวิจัย ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จัดบันทึก

6.1 ผู้ดำเนินการสนทนาต้องเป็นผู้รู้ถึงความต้องการหรือเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างดี มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ สุภาพ อ่อนโยน มีอารมณ์ขัน สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้และมีความสามารถในการสื่อสารได้ดี

6.2 ผู้จัดบันทึกต้องอยู่ร่วมตลอดเวลาและควรทำหน้าที่ในการจัดบันทึกเพียงอย่างเดียวไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้การจัดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน และจะต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเอง เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน

6.3 ผู้ช่วยทั่วไปมีหน้าที่คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียงและเปลี่ยนเทปขณะที่กำลังดำเนินการสนทนา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จัดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

7. ประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 ถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนา ควรถอดเทปออกมาอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและต้องไม่ใส่ความคิดของตนเองที่ถือเป็นข้อสรุปลงไปด้วย

7.2 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา โดยทำการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่าง ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึก ผู้ช่วยทั่วไป เพื่อเป็นการอภิปรายร่วมกัน ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกันควรกลับไปฟังรายละเอียดจากเทปใหม่แล้วกลับมาอภิปรายด้วยกันอีก

8. เขียนรายงานการวิจัย เขียนผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหัวข้อของแนวคำถามโดยพรรณนาในเชิงอธิบาย

ข้อดีของการสนทนากลุ่ม สรุปความที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ได้ ดังนี้

ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้เป็นอย่างดี จากการที่ผู้เชี่ยวชาญมีปฏิริยาโต้ตอบกันได้ในลักษณะการเผชิญหน้ากันในลักษณะกลุ่มมากกว่าการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวและบรรยากาศของการคุยกันเป็นกลุ่มจะช่วยลดการแสดงความเห็นส่วนตัว

ข้อจำกัดของการสนทนากลุ่ม สรุปความที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ได้ ดังนี้

1. ผู้ดำเนินการสนทนาต้องระวังไม่ให้มีการผูกขาดการสนทนาขึ้น เพื่อป้องกันผู้ร่วมสนทนาเพียงไม่กี่คนที่แสดงความคิดเห็นอยู่ตลอดเวลาจะทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นเพียงความคิดเห็นของคนส่วนน้อยเท่านั้น
2. ผู้ดำเนินการสนทนาไม่เปิดเผยพฤติกรรมบางอย่างในกลุ่มสนทนาซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ยอมรับในในการวิจัย อาทิ เรื่องส่วนตัว กรณีนี้จะใช้การสัมภาษณ์ตัวต่อตัวเพื่อความเหมาะสม
3. ผู้ดำเนินการสนทนาต้องสามารถควบคุมบรรยากาศในการดำเนินการให้ราบรื่น
สรุปว่า ผลลัพธ์โดยรวมที่จะได้จากการสนทนากลุ่ม เป็นการแสดงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูล และเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากการสนทนากลุ่มมีลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เสรีของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และแสดงออกถึงการร่วมแรง ร่วมใจจากทุกฝ่าย ดังนั้นในการนำเทคนิคการสนทนากลุ่มมาทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้สำหรับการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาในครั้งนี้ จะได้ข้อเสนอแนะ และการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายประเด็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ร่วมสนทนาอันจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่องานวิจัย

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีหน้าที่ในการสนองนโยบายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ มีการพัฒนาครู พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นรวมถึงวิชาประวัติศาสตร์ การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ตามบริบทของโรงเรียน ตลอดจนส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนที่ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้อย่างแท้จริง
2. การส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาในส่วนหนึ่งของเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนในสังกัด

3. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้ครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มีคุณภาพ และมีวิพยานะสูงขึ้นไป การลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนตามโครงการคืนครูให้นักเรียน การดูแลคุณภาพชีวิตครูตามโครงการกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตครู รวมถึงการพัฒนาครูในด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีและการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า

4. ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับชั้น ไปสู่ความเป็นเลิศให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาชาติมีการส่งเสริมการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกทุกโรงเรียน การพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

5. เร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างบูรณาการกับโรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบูรณาการทุกมิติ และยึดเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นเกณฑ์ในการยกระดับคุณภาพสำหรับโรงเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงบทบาทกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน ร่วมลงทุนด้านการศึกษา

6. ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน โรงเรียนตามโครงการเรียนฟรี เรียนดี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น พร้อมเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในทุกประเภทอย่างเท่าเทียม

7. ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน โรงเรียนตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โดยการคัดเลือกตามกระบวนการขั้นตอนการจัดทำประชาคมคัดเลือกโรงเรียนประจำตำบลในแต่ละตำบลที่มีความพร้อม เพื่อคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ โดยดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน โรงเรียนที่มีความพร้อม เพื่อพัฒนาคุณภาพเป็นโรงเรียนต้นแบบในการบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพในท้องถิ่นชนบท เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ของชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและสร้างความเข้าใจ เกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อร่วมพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการจัดรูปแบบโรงเรียนดีประจำตำบลตามรูปแบบการพัฒนา คือ เป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพระดับสูง เป็นโรงเรียนมีความพร้อมด้านกายภาพ (มีภูมิทัศน์ต่าง ๆ ขึ้นมาตรฐาน สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย) เป็นโรงเรียนทำมาหากิน (การมีรายได้ระหว่างเรียน) เป็นโรงเรียนชุมชน (การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกภาคส่วน)

นอกจากนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ยังได้กำหนด ให้โรงเรียนในสังกัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกันในการดำเนินการในส่วน

ของนโยบายด้วย อื่น ๆ เพื่อสนองตอบและสอดคล้องเชื่อมโยงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วย ได้แก่

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
2. ปกป้องคุ้มครอง ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
4. พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ
5. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้ร่วมกับคณะทำงานซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่ม ตัวแทนคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด ตัวแทนครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมระดมความคิดจัดทำแผนกลยุทธ์จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2554-2556) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางและเป็นกลไกในการผลักดัน ขับเคลื่อนการดำเนินงานในบทบาทหน้าที่และภารกิจในความรับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสาระสำคัญของ แผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2554-2556) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมองค์กร วัฒนธรรม องค์กร กลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและเป้าหมาย โครงการ/กิจกรรม/งบประมาณ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละกลยุทธ์/โครงการ/กิจกรรม

นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรคุณภาพที่มุ่งส่งเสริมและบริการการจัดการศึกษาให้ทั่วถึง เสมอภาค มีคุณธรรมและคุณภาพเน้นความเป็นอยุธยา ก้าวสู่สากล

พันธกิจ

1. พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นอยุธยา

2. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็น
 อยู่

3. พัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดให้เป็นองค์กรที่มี
 คุณภาพตามมาตรฐาน

เป้าประสงค์

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตบริการ ได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี
 อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

2. ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีคุณลักษณะความ
 เป็นอยู่

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มตาม
 ศักยภาพ

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสถานศึกษา เป็นองค์กรที่มีคุณภาพ
 และมีความเข้มแข็งเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐาน อย่างมีประสิทธิภาพและมี
 ประสิทธิภาพ

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคูณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริม
 ความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน ความสำนึกในความเป็นชาติไทยให้
 สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงความรับผิดชอบต่อสังคมและ
 สิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุนคุณลักษณะความเป็นอยู่ของนักเรียน

กลยุทธ์ที่ 4 เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาส
 ในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบให้สามารถจัดการเรียนการสอน
 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจ
 ทางการศึกษา หลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และความร่วมมือกับองค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ค่านิยมองค์กร

“บริการด้วยใจ ยิ้มไหว้ด้วยไมตรี”

วัฒนธรรมองค์กร

“ทีมงานมีวินัย สุขใจบริการ พอเพียง อบอุ่น ร่วมใจประสาน สัมฤทธิ์งานก้าวไกล”

นโยบายการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

เขต 2

1. ปฏิวัติคุณภาพการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ใช้ระบบการกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลสะท้อนคุณภาพทุกระดับ

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร คุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 มีภูมิคุ้มกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยเน้นคุณลักษณะความเป็นอยุธยา มีทักษะชีวิตและสามารถเผชิญกับภัยพิบัติต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติธรรม กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมกีฬา กิจกรรมดนตรี กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมชุมนุมและชมรม กิจกรรมเข้าค่ายต่าง ๆ และคู่มือการส่งเสริมการเรียนรู้สู่ความเป็นอยุธยา เป็นต้น

3. พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เร่งรัดให้นักเรียนอ่านออก เขียนได้ คิดเลขคล่อง มีทักษะ กระบวนการคิดสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ การสื่อสารภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เด็กเก่งมีเวทีแข่งขันทางวิชาการในระดับภาคจนถึงระดับชาติ และการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

4. เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในวัยเรียนได้เข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ ได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเข้มแข็ง

5. ส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความสุข มีความมุ่งมั่นและมีความก้าวหน้า ในตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยใช้ผลการปฏิบัติงานที่เน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การรวมกันเป็นเครือข่าย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการพัฒนาส้วมสุขสันต์ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาดสวยงาม การพัฒนา

สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศและได้รับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

7. เร่งพัฒนาคุณภาพการให้บริการ มีสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีที่ทันสมัย บุคลากรมีจิตสำนึกในการให้บริการ (Service mind) บริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อนำไปสู่มาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษา

จุดเน้น

จุดเน้นข้อ 1. ผลสัมฤทธิ์ในวิชาหลักเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ 4

จุดเน้นข้อ 2. เตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ

จุดเน้นข้อ 3. น.ร.ป.3 ทุกคนอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น น.ร.ป.6 ทุกคนอ่านคล่อง เขียนคล่อง คิดเลขคล่อง และมีทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน

จุดเน้นข้อ 4. นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความเป็นไทย จิตสาธารณะ อยู่อย่างพอเพียง และมีคุณลักษณะความเป็นอยุธยา

จุดเน้นข้อ 5. เพิ่มศักยภาพนักเรียนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปะ ศาสตร์และส่งเสริมเด็กเก่ง ฉลาด ทุกสาขา

จุดเน้นข้อ 6. นักเรียนชั้น ป.1 และ ม.1 ใช้ Tablet ในการเรียนรู้และการสืบค้นองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดเน้นข้อ 7. นักเรียนพูดภาษาอังกฤษได้ 80% ของนักเรียนทั้งหมด เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประเทศอาเซียน ปี 2558

จุดเน้นข้อ 8. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการเรียนรู้ ความเข้าใจ ใช้ปัญญา และจินตนาการอย่างไม่สิ้นสุด

จุดเน้นข้อ 9. สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่เน้นให้ประชากรวัยเรียนทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ลดอัตราการออกกลางคัน ศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ

จุดเน้นข้อ 10. มีโรงเรียนร่วมพัฒนา โดยรวมพลังครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรในพื้นที่ เพื่อแข่งขันทางวิชาการและคุณภาพการศึกษา

จุดเน้นข้อ 11. ครูมีความมุ่งมั่นจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง

จุดเน้นข้อ 12. นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและสังคมพหุวัฒนธรรม

จุดเน้นข้อ 13. สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และได้รับการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก ตลอดจนการพัฒนาสถานศึกษาในพื้นที่ชนบท โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนคู่มาตรฐานสากล

จุดเน้นข้อ 14. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

จุดเน้นข้อ 15. นักเรียนมีทักษะชีวิตในการรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

กมล สมดี (2545 : 90-91) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินการจัดกิจกรรมแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า 1) ควรกำหนดตำแหน่งครูแนะแนวประจำโรงเรียนขยายโอกาส และกำหนดให้ครูดำรงตำแหน่งนี้พัฒนาวิชาชีพของตนเองให้ตรงกับการจัดกิจกรรมแนะแนว 2) ควรจัดให้มีการอบรมผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูแนะแนว เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมแนะแนวในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทั้งระบบ 3) ควรให้มีการประเมินการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทุกปีอย่างต่อเนื่อง 4) ควรส่งเสริมให้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวให้ครบถ้วนทุกด้านและทุกบริการ 5) ควรให้ศึกษานิเทศก์ทุกคนนิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาหลังดำเนินการอบรมอย่างต่อเนื่อง

ภรณ์ยู พิระพงษ์ (2545 : 116) การบริหารกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแนวคิดของเฟรดเดอริก (Frederick) ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร 92 โรงเรียน และสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ 10 โรงเรียน รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2545 ถึงเดือนมกราคม 2546 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาคูงาน / ประชุมอบรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้นกว่าเดิม / ผู้บริหาร ครูอาจารย์ หันมาเอาใจใส่ พัฒนาส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนเพิ่มขึ้น เพราะคิดว่ากิจกรรมนักเรียนจะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน 2) สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมนักเรียนเป็นรายด้านพบว่า นโยบายปรัชญาของโรงเรียนมาเป็นอันดับหนึ่ง การบริหารสอดคล้องกับนโยบายของรัฐเพื่อปลูกฝังเยาวชนของชาติไทยให้มีคุณธรรม ระเบียบวินัย ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย 3) ประเภท / ลักษณะกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียน

ดำเนินการอยู่มาเป็นอันดับสอง แสดงว่าโรงเรียนมุ่งพัฒนาการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีความสมดุลทั้งด้านวิชาการ กีฬา สุนทรียทางอารมณ์ การงานอาชีพ 4) ปฏิทินประจำปี เป็นอันดับที่สาม แสดงว่า โรงเรียนเห็นความสำคัญในการจัดทำปฏิทินในการปฏิบัติงานเพื่อให้เห็นภาพการดำเนินงานตลอดทั้งภาคการศึกษา หรือทั้งปีการศึกษา และทุกคนสามารถเข้าร่วมงาน ได้เป็นอย่างดี สามารถวางแผนการทำงานของตนเองได้ 5) หลักการและแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียนพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่อันดับที่สี่ แสดงว่าโรงเรียนได้พยายามจัดกิจกรรมนักเรียนสนองธรรมชาติของผู้เรียน เหมาะสมกับวัย ความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมของชุมชน เน้นกระบวนการกลุ่มในการทำงาน 6) การประเมินผลกิจกรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่ห้า อาจเป็นเพราะการประเมินผลกิจกรรมนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่จริง แต่อาจมีส่วนที่ไม่ครอบคลุมตามหลักการ 7) การบริหารองค์การกิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียน พบว่าอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่หก อาจเป็นไปได้ที่โรงเรียนดำเนินการให้มีระบบการบริหาร องค์การกิจกรรมนักเรียน ให้นักเรียนดำเนินการเลือกประธานและคณะกรรมการ แต่ยังไม่ได้ผลเด่นชัด น่าจะมาจากที่บางชุมนุมก็ปฏิบัติ บางชุมนุมไม่ได้ปฏิบัติ หรือปฏิบัติแต่ไม่สม่ำเสมอทั่วถึง และอันดับสุดท้ายของสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมนักเรียนในส่วนของอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมนักเรียนพบว่า ครู อาจารย์ในโรงเรียนมักจะไม่สนใจ ไม่มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งอาจจะมาจากสาเหตุที่ครู อาจารย์ไม่เข้าใจการจัดกิจกรรมนักเรียนดีพอจึงส่งผลให้ขาดความร่วมมือ และความชำนาญ บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรอาจเนื่องมาจากการมี ชั่วโมงสอนมาก ไม่มีเวลาเตรียมการจัดกิจกรรมรวมทั้งไม่เห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมด้วย

ฤทธิศักดิ์ชาติเจริญศิลป์สุข (2545 : 48) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารีของโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ – เนตรนารี ควรหาแนวทางบริหารบุคลากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการสรรหาการฝึกอบรมและพัฒนาการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์

กริชวัชฐานะกิจ (2546 : 56) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายและศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขการบริหารงานแนะแนวแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่าได้ปฏิบัติเป็นบางส่วนทุกด้านเรียงลำดับ ได้แก่ ด้านการจัดเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานแนะแนวด้านการจัดองค์การงานแนะแนว ด้านการอำนวยความสะดวกในการบริหารงานแนะแนว ด้านการติดตามและประเมินผลงานแนะแนว ด้านการวางแผนในการปฏิบัติงานแนะแนวสำหรับปัญหาที่สำคัญในการ

บริหารงานแนะแนวเรียงลำดับ ได้แก่ นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนแนะแนวน้อย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมแนะแนวของคณะกรรมการสถานศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนผู้ปกครองในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน การให้นักเรียนและบุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมตามโครงการต่าง ๆ การจัดประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวเพื่อปรับปรุงการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ การดูแล กำกับติดตาม นิเทศ การดำเนินงานแนะแนวอย่างมีระบบ ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหา การบริหารงานแนะแนว ได้แก่ ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมงานแนะแนว ผู้บริหารควรให้ความสนใจ ชักถามพูดคุยกับครูฝ่ายแนะแนว และร่วมกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของงานแนะแนวอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานแนะแนวของโรงเรียน

โกเมฆ สุคประเสริฐ (2546 : 91) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี ประชากร และกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดกิจกรรม และครูที่ปรึกษากิจกรรม ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน การวางแผน มอบให้หัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียน หลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาคำนึงถึงความพร้อมของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และสถานที่ ซึ่งครูที่ปรึกษากิจกรรม หัวหน้าหมวดกิจกรรม และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน มีการแจ้งนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้ครูทราบ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบ พร้อมทั้งจัดสรรเงินบำรุงการศึกษสนับสนุนการจัดกิจกรรม นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ และมีการใช้อาคารสถานที่อย่างคุ้มค่า การติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมรายงานสรุปผลการจัดกิจกรรม มีการสังเกตการจัดกิจกรรม 2) โรงเรียนประสบปัญหาการจัดกิจกรรมในเรื่องนักเรียนไม่เห็นความสำคัญ และไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ครูไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรม บุคลากรและงบประมาณสนับสนุนมีไม่เพียงพอ

จินตนา รอดเรืองคุณ (2546 : 98) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของผู้บริหารโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่อง และโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร จากประชากรที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 102 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนของผู้บริหาร โรงเรียนด้านกิจกรรมแนะแนว ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกบทบาท รายการที่ปฏิบัติอันดับสูงสุดได้แก่การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และประชุมชี้แจงแก่นุคลากร จัดให้มีบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมสัมมนา อบรม ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกบทบาท รายการที่ปฏิบัติอันดับสูงสุดได้แก่ การจัดทำ แผนกิจกรรมประจำปี โดยให้ครูมีส่วนร่วม มีการสังเกตการสอน จัดกิจกรรมตามสภาพจริง จัดสรร งบประมาณสำหรับใช้จ่ายกำหนดให้ครูรายงานผลหลังปฏิบัติกิจกรรม ด้านกิจกรรมพัฒนาความ ถนัด ความสนใจ ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกบทบาท รายการที่ปฏิบัติอันดับสูงสุดได้แก่ กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจ ประชุมอบรมครู ให้มีความรู้ทักษะในการจัดกิจกรรม มีการประกาศยกย่องชมเชยให้กำลังใจครู และนักเรียนที่ทำคุณประโยชน์ประสบความสำเร็จในการประกวดหรือแข่งขัน จัดให้มีการ ประเมินผลเป็นระยะๆตามสภาพจริง ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ ขาดวิทยากรท้องถิ่นที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน ขาดครูที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรม ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินงาน ขาดตัวอย่างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้ปกครองไม่ตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรม ครูไม่ได้รับการอบรมเรื่องการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และปัญหาขาดตัวอย่างการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน

เบญจมินทร์ ยิ้มมิ่ง (2546 : 114) ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการลูกเสือในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและ ปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด ปทุมธานีประชากรได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานลูกเสือโรงเรียน ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ หรือผู้กำกับกองลูกเสือโรงเรียนจำนวน 131 คน เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานกิจการลูกเสือ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการจัดตั้งกองลูกเสือครบทุกโรงเรียน แบ่งหมู่ในกองลูกเสือหมู่ละ 6- 8 คน มีหัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบ การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือ มีการจัดทำ แผนการสอนรายภาค รายปี การสอนลูกเสือให้ได้รับเครื่องหมายวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เครื่องหมายลูกเสือโลก มีวิธีการประเมินผลโดยการเข้าร่วมกิจกรรมและภาคปฏิบัติ งบประมาณ เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือได้จากการเก็บค่านำรุงลูกเสือ และเงินที่เรียกเก็บจากลูกเสือในการปฏิบัติ

กิจกรรมแต่ละครั้ง มีการปกครองลูกเสือในโรงเรียน โดยแบ่งเป็นระดับชั้น ม.1 ม.2 ม.3 การพัฒนาบุคลากรโดยการส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาเข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้บังคับบัญชาลูกเสือในระดับสูงขึ้น โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องลูกเสืออยู่ร่วมกับห้องกิจกรรม สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ด้วยการบำเพ็ญประโยชน์ภายในโรงเรียนและชุมชน ปัญหาในการบริหารงานกิจการลูกเสือได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการฝึกอบรม ขาดงบประมาณสนับสนุนกองลูกเสือ ครูผู้สอนไม่ชอบแต่งเครื่องแบบ โรงเรียนไม่มีห้องจัดเก็บวัสดุ-อุปกรณ์ของลูกเสือที่แน่นอน

สนธิชัย พ่องฤกษ์ (2546 : 108-109) ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานลูกเสือในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานลูกเสือของผู้บริหารงานลูกเสือสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามตัวแปรอิสระที่กำหนดขึ้นเพื่อการศึกษาครั้งนี้ปรากฏว่า ระยะเวลาการบริหารงานลูกเสือ วุฒิต่างลูกเสือ มีผลกระทบต่อสภาพการบริหารงานลูกเสือ แต่ไม่กระทบต่อปัญหาการบริหารงานลูกเสือ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก

1. โรงเรียนที่มีผู้บริหารงานลูกเสือมีระยะเวลาการบริหารงานลูกเสือมากกว่าสามารถรู้สภาพการบริหารงานลูกเสือด้านการจัดบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดการงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ด้านการประเมินผล ได้ดีกว่าเพราะมีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า

2. โรงเรียนที่มีผู้บริหารงานลูกเสือมีวุฒิต่างลูกเสือสูงกว่า สามารถรู้สภาพการบริหารงานลูกเสือด้านกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ และประเมินผลการสอนลูกเสือได้ดีกว่าเพราะมีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์ทางลูกเสือมากกว่า

ดาริน สุทธิสะอาด (2547 : 94) ได้ศึกษาปัญหาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร วัดดูประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 431 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านการกำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจตามความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบได้แก่ ผู้ปกครอง และชุมชนไม่มีส่วนร่วม ขาดการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญแนะแนว กิจกรรมไม่หลากหลาย ด้านการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจตามความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดบุคลากร ขาดงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม ขาดแหล่งเรียนรู้

และครูได้รับการอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถน้อย และไม่ต่อเนื่อง ด้านการประเมินผล และรายงานกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจตามความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบได้แก่ขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ไม่นำผลการประเมินไปใช้พัฒนาบุคลากรด้านการประเมินผล และการประเมินตามสภาพจริงไม่ต่อเนื่อง

ธัญญา เนียมแดง (2547 : 64) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานความต้องการงานแนะแนวของนักเรียนและแนวทางการพัฒนางานแนะแนวโรงเรียนบ้านปางของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการใช้บริการแนะแนวทั้ง 5 งาน ยังขาดความชัดเจนในการจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการแนะแนว บุคลากรที่รับผิดชอบงานแนะแนวยังขาดการพัฒนาการปฏิบัติงานแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะครูประจำชั้นจัดทำในรูปของระเบียบสะสม ข้อมูลยังไม่เป็นปัจจุบัน การจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ข่าวสารทำในรูปของบอร์ด ป้ายนิเทศ แผ่นพับวารสาร เสียงตามสาย เป็นต้น การได้มาของข้อมูลจากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ การบริการให้คำปรึกษาเป็นหน้าที่ของครูประจำชั้น ไม่มีสถานที่และกำหนดเวลาให้คำปรึกษาเป็นการเฉพาะ บริการจัดวางตัวบุคคลมีจัดบริการให้ความช่วยเหลือทางด้านทุนการศึกษา อาหารกลางวัน กิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การสอนซ่อมเสริม กิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ การติดตามผลการดำเนินงานแนะแนวไม่มีเครื่องมือในการติดตามประเมินผลตอนสิ้นปีการศึกษา สรุปและรายงานผลตามแผนงานโครงการเท่านั้น

2. ความต้องการรับบริการงานแนะแนวทั้ง 5 งาน พบว่า นักเรียนต้องการให้ครูประจำชั้นเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมทุกด้านอย่างทั่วถึงและเรียงลำดับอย่างทั่วถึงและเรียงลำดับความจำเป็นในการช่วยเหลือไว้ การให้บริการงานสารสนเทศ นักเรียนต้องการให้ทางโรงเรียนเผยแพร่ข้อมูลในรูปของเสียงตามสาย จัดฉายวีดิทัศน์ให้ความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านอาชีพการศึกษาต่อความรู้รอบตัว และพาไปตามแหล่งเรียนรู้ การให้ความปรึกษาต้องการให้ครูประจำชั้นมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับนักเรียน ต้องการให้ความช่วยเหลือทางด้านการปรับตัว ความยากจน ปัญหาครอบครัว จัดครูแนะแนวไว้ประจำห้องแนะแนวเพื่อความสะดวกในการให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาเป็นเวลา และหลังจากนักเรียนที่ประสบปัญหาไปใช้บริการงานแนะแนวแล้วให้ครูประจำชั้นทำหน้าที่แนะแนวติดตามนักเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาและการพัฒนาตนเองก้าวหน้าไปอย่างน้อยเพียงใด

3. แนวทางในการพัฒนางานแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ พบว่ามี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วยการศึกษาสภาพการดำเนินงานให้บริการแนะแนวทั้ง 5 งาน การกำหนดสภาพงานที่

มุ่งหวังในอนาคตการกำหนด แนวทางการปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวที่มุ่งหวังนำไปสู่ความสำเร็จ การวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติงานแนะแนวเพื่อไปสู่ความสำเร็จ การแสวงหาผู้รับผิดชอบจัดทำ แผนพัฒนางานแนะแนวแผนปฏิบัติการ นำเสนอแผนพัฒนางานแนะแนวและแผนปฏิบัติการ ประจำปี การติดตามและประเมินผลการแนะแนว การรายงานผลเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป

วิเชียร วงศ์คำจันทร์ (2547 : 60) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภออุบลรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 จากผู้บริหารสถานศึกษา และผู้สอนกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน จำนวน 125 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สภาพการวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติสูงสุด มีการปฏิบัติสูงสุดในข้อกำหนดบทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาสูงสุดในด้าน การจัดสรรงบประมาณวัสดุ อุปกรณ์ 2) ด้านวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สภาพการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติสูงสุดในข้อกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละกิจกรรม อย่างชัดเจน ปัญหาการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มี ปัญหาสูงสุด ได้แก่ การจัดเวที/เปิด โอกาสให้นักเรียนได้แสดงผลงาน หรือความสามารถอย่าง สม่ำเสมอและต่อเนื่อง 3) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าสภาพการวัดผลประเมินผลกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติ สูงสุดในการนำผลการประเมินไปจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน และมีการปฏิบัติต่ำสุดในการเปิด โอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครองตรวจสอบผลการประเมินการปฏิบัติกิจกรรม

กรองแก้ว จันทร์เกตุ (2548 : 123-124) ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วม และมีการนิเทศ ติดตามผล และประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่าง ต่อเนื่อง 2) การจัดทำระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ชัดเจน กำหนด เป้าหมายการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย 3) การดำเนินงานการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรจัดครูเข้ารับการอบรมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีอิสระในการตัดสินใจ จัดทำโครงการ ผลงาน ชิ้นงานตามศักยภาพ จัดทำ โปรแกรมชมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของ

ผู้เรียนเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา และจัดกิจกรรมที่เสริมบุคลิกภาพทั้งด้านร่างกาย และจิตใจของผู้เรียน 4) การจัดหาเครื่องมือในการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนปัญหาด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมี 4 ด้านคือ

1. ปัญหาด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มบริหาร และกลุ่มครูที่ปรึกษากิจกรรมในภาพรวมเห็นตรงกันว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นตรงกันว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสัมพันธ์สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน เป็นปัญหาระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน

2. ปัญหาด้านการบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มบริหาร และกลุ่มครูที่ปรึกษา กิจกรรมในภาพรวมเห็นตรงกันว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นตรงกันว่า การจัดกลุ่มนักเรียนสอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นปัญหาระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน

3. ปัญหาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มบริหารในภาพรวมเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นว่า โรงเรียนขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นปัญหาระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และกลุ่มครูที่ปรึกษา กิจกรรมในภาพรวมเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นว่า การให้ครูทุกคนเป็นครู ที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นปัญหาระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

4. ปัญหาด้านการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มบริหารในภาพรวมเห็นว่า เป็นปัญหาระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นว่า โรงเรียนขาดเครื่องมือที่มีคุณภาพในการประเมิน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นปัญหาระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และกลุ่มครูที่ปรึกษา กิจกรรมในภาพรวมเห็นว่า เป็นปัญหาระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นว่า นักเรียนไม่มีความรับผิดชอบ ต่อการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นปัญหาระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

จตุพร เถาว์หิรัญ (2548 : 48) ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนวโดยใช้ วงจรเดมมิ่ง (พีดีซีเอ) พบว่า การบริหารงานทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวางแผนการ ปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงและพัฒนา โดยครอบคลุมงานบริหารแนะแนวทั้ง 5 บริการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานจัดการแนะแนวในสถานศึกษาเป็นอย่างดีและค่อนข้าง สมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดให้งานแนะ แนวเป็นการกิจที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อส่งเสริม ดูแล ช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีเจตคติมีความรู้ ความสามารถมีทักษะสามารถบริหารจัดการแนะแนวได้เป็นอย่างดีส่งผลให้ครูผู้ประสานงานแนะ แนวมีการรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและให้ความร่วมมือกันในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

ของตนเองและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง และให้ความร่วมมือกันในการปฏิบัติตามบทบาทความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ

อรุณี อินทรปัญญา (2548 : 61) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี พบว่า 1) การจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ขาดการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องและขาดการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนากิจกรรม 2) การจัดกิจกรรมตามความสนใจความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถความต้องการของผู้เรียนและชุมชน คือ ขาดการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนากิจกรรม และการนิเทศติดตามการประเมินผลการจัดกิจกรรม

จิตพร ทองมูล (2551 : 49) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 1 การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 1 โดยมีเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 1 จำนวน 360 ชุด ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ สภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 1 โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบปัญหาต่าง ๆ คล้ายกัน ได้แก่ ครูขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่น่าสนใจ การบริการข้อมูลข่าวสารให้กับผู้เรียนล่าช้า ผู้เรียนเสียผลประโยชน์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่มีความสำคัญนำไปใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ขาดวัสดุอุปกรณ์ และหนังสือมาบริการนักเรียน ขาดการวัดและประเมินผลที่ต่อเนื่อง ไม่มีการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรม ครูไม่จริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ นักเรียนแต่งเครื่องแบบไม่เรียบร้อย นักเรียนไม่สามารถเลือกชุมนุมอย่างหลากหลาย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผู้บริหาร หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเสนอแนะจะคล้าย ๆ กัน ได้แก่ จัดหาครูที่จบวิชาแนะแนวให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ สัมมนาครูที่จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ศึกษานิเทศก์ ควรจัดส่งอุปกรณ์สื่อการจัดกิจกรรมมาให้โรงเรียนต่าง ๆ เพื่อจะได้ปฏิบัติในแนวเดียวกัน ครูควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียนเพื่อให้

ผู้เรียนเกิดความไว้วางใจในการปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง สม่ำเสมอ ครูควรไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เมื่อพบปัญหาจะได้หาทางช่วยเหลือ หาทุนให้นักเรียนที่ยากจน ควรให้มีการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดเป็นกลุ่มโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ควรจัดหาเครื่องแบบลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ให้แก่นักเรียนที่ยากจน นักเรียนควรได้ไปศึกษานอกสถานที่ ได้ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมชุมนุมอย่างหลากหลาย จำกัดจำนวนนักเรียนที่เข้าชุมนุมแต่ละชุมนุมไม่ให้มีมากเกินไป ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง

จากงานวิจัยในประเทศสรุปได้ว่า ด้านสภาพการจัดกิจกรรมนักเรียน ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดกิจกรรมจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนครูทุกคนเป็นครูที่ปรึกษากิจกรรม นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความต้องการ ความสนใจได้ตามความเหมาะสม การจัดอาคารสถานที่ และเงินบำรุงการศึกษานับสนับสนุนการจัดกิจกรรมเป็นไปตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน มีการส่งเสริมอบรมครูให้มีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด การจัดกิจกรรมแนะแนว งานที่ดำเนินการมากที่สุดคือ การให้บริการคำปรึกษาแก่นักเรียน ใช้วิธีประเมินผลโดยการสังเกตการปฏิบัติงาน ให้ครูที่ปรึกษารายงานสรุปผลการจัดกิจกรรม ด้านปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนพบว่า นักเรียนไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินงาน และขาดทักษะในการดำเนินกิจกรรม ขาดวิทยากรท้องถิ่นที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน บุคลากรและงบประมาณสนับสนุนมีไม่เพียงพอ และผู้ปกครองยังไม่เห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรม

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฮาร์เกอตี (Hargerty. 1971 : 62) ได้ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รัฐมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลของการศึกษาพบว่า กิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งในโปรแกรมของโรงเรียน มีการใช้เวลาสำหรับกิจกรรม แต่การดำเนินการมีข้อบกพร่องคือ ผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจ รวมทั้งวางนโยบายฝ่ายเดียวเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามแนวโน้มการจัดกิจกรรมมีความสำเร็จถึงขั้นที่จะรวมวิชาการกับกิจกรรมเข้าไว้ในหลักสูตร และจัดชั้นเรียนพิเศษ

รอตทซ์เฟอ์ (Rottschafer. 1972 : 160) ได้ศึกษาสภาพ และขอบข่ายของบริการแนะแนวในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของสมาคมคริสเตียนแห่งชาติโดยศึกษาถึงเจตคติของบุคลากรที่มีต่อโครงการแนะแนวในโรงเรียน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ครูใหญ่ทุกคนเห็นความจำเป็นของบริการแนะแนว และสนับสนุนโครงการแนะแนวให้พร้อมยิ่งขึ้น ในด้านเจตคติของครูใหญ่และ

นักแนะแนวและครูที่มีต่อโครงการแนะแนวในโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกัน และโครงการนี้จะมี ความมั่นคงได้ขึ้นอยู่กับครูใหญ่ที่มีเจตคติที่ดีต่อโครงการแนะแนว การจัดบริการให้คำปรึกษาอย่าง มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ การให้ข่าวสารทางการศึกษา และอาชีพอย่างกว้างขวาง ส่วนสาเหตุที่ทำให้โครงการแนะแนวในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ ตามที่คาดหวังเพราะขาดบุคลากรในการดำเนินงานแนะแนว ไม่มีการฝึกอบรมครูประจำการ ขาด การติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษา และออกกลางคัน

เซ็งยูน (Chuenyane. 1983 : 197) ได้ศึกษาโดยการสำรวจความต้องการแนะแนวอาชีพ ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในแอฟริกาใต้ จำนวน 600 คน และการสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับ โครงการแนะแนวในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามแบบ ปลายเปิด 60 ข้อ เกี่ยวกับความต้องการบริการแนะแนว และได้สัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่เกี่ยวกับ สภาพการณ์ของบริการแนะแนวในโรงเรียนของผู้บริหารเหล่านั้น ผลการศึกษาพบว่า นักเรียน ต้องการแนะแนวอาชีพ 16 ประเภท และนักเรียนมีความรู้สึกว่าการบริการของเขาไม่ได้รับการ ตอบสนอง ประมาณ 60 % ของนักเรียนทั้งหมดได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการแนะแนวอาชีพ และการหางานทำเพิ่มเติมจากเดิมที่มีอยู่ นอกจากนี้ยังต้องการที่จะเข้าใจถึงโครงการแนะแนวที่ เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับอาชีพ การค้นหาอาชีพ การวางแผน ความสัมพันธ์ของงานกับ บุคลิกภาพ ค่านิยมที่กระจ่างชัด การเลือกเรียนวิชาต่างๆ และทักษะในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และ ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะให้มีการจัดตั้งศูนย์รวบรวมข้อมูลขึ้นในโรงเรียนอีกด้วย

ไบรอัน (Brian. 2005) ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบการเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรกับ คะแนนเฉลี่ย (GPA) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในท้องถิ่นประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ย (GPA) ของนักเรียนคือ มีความเกี่ยวข้องกันในกิจกรรมมาก ทำให้คะแนนเฉลี่ย (GPA) สูงไปในทาง เดียวกัน

เจนนิเฟอร์ (Jennifer. 2007) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกหลักสูตร กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 5 และ เกรด 7 ในประเทศแคนาดา พบว่า นักเรียน เข้าร่วมชมรมและกิจกรรมกีฬา ทั้งในและนอกโรงเรียนเฉลี่ยประมาณเดือนละ 1 ครั้ง แสดงว่ามี ความสัมพันธ์กันในทางบวกระหว่างกิจกรรมนอกหลักสูตรทั้งในและนอกโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ ได้รับการสนับสนุน แสดงความสัมพันธ์เชิงโค้ง พบว่า ควรดำเนินการต่อไประหว่างกิจกรรมนอก หลักสูตร และผลสัมฤทธิ์สนับสนุนสำหรับกิจกรรมนอกโรงเรียนเท่านั้น ข้อเสนอสนับสนุนในการ ค้นพบครั้งนี้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนอกโรงเรียนมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ในทางลบกับความสำเร็จการศึกษาของนักเรียน อย่างไรก็ตาม จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมระดับ

ปานกลางปรากฏผลในทางบวก แสดงว่าจะสัมพันธ์กันระหว่างกิจกรรมนอกหลักสูตรและระดับกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียนที่ไม่ได้รับการสนับสนุน ผลคือเป็นการอภิปรายในรูปแบบสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและแหล่งชุมชนสำหรับกิจกรรมนอกหลักสูตร

5. สรุปแนวคิด หลักการที่นำไปสู่การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิด หลักการ ทฤษฎี การบริหาร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยได้สรุปและกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสามกิจกรรม คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์